

Mønsterbesvarelse i JUS241- strafferett

Eksamen høst 2019

Kandidat: Espen Breiteig

Ikke kommentert

Tiltalen mot Katharina

Tiltalepost 1: Tyveri, jf. § 321.

Den overordnede problemstillingen er om Katharina kan straffes for tyveri etter strl. § 321 for å ha tatt en el-sparkeykkel til en verdi av 10.000 kroner fra firmaet Bikup Norge.

Innledningsvis må det kort kommenteres hvorvidt Katharina, som er russisk statsborger, kan straffes etter norsk straffelovgivning. Faktum forstås dithen at Karina verken har oppholdstillatelse eller er bosatt i Norge. Problemstillingen knyttet til straffelovens geografiske rekkevidde beror da på de generelle reglene om jurisdiksjon i straffeloven §§ 4-6. Reglene i §§ 4-6 avhenger av hvor handlingen er "foretatt". Hvor en handling skal regnes "foretatt" er nærmere regulert i § 7.

Det følger av straffeloven § 7 at når straffbarheten av en handling avhenger eller påvirkes av en inntrådt eller tilsiktet virkning, anses handlingen også foretatt der "virkningen" er inntrådt eller tilsiktet «fremkalt». I gjeldende sak er det ikke tvilsomt at virkningen av handlingen, det eventuelle tyveriet begått av Katharina, har en "virkning" som er "fremkalt" i Norge, jf. § 7. Handlingen skal dermed etter § 7 anses "foretatt" i Norge. Etter strl. § 4 fremgår det at for handlinger "foretatt" i Norge, gjelder norsk straffelovgivning.

Katharina kan dermed straffes i tråd med norsk straffelovgivning, og det vil derfor i det følgende tas utgangspunkt i den norske straffeloven.

Det følger av straffeloven § 321 at den som "tar" en "gjenstand" som "tilhører en annen" med "forsett om å skaffe seg eller andre en uberettiget vinning" ved å selge, forbruke eller på annen måte "tilegne seg" tingen, straffes for tyveri.

Ordlyden "gjenstand" er vid og omfatter i utgangspunktet både fast eiendom og løsøre-gjenstander. En kontekstuell tolkning tilsier imidlertid at det her må være tale om en løsøre-gjenstand, dvs. en fysisk rørlig ting, da det bare er fysisk rørlige ting som er mulig å "ta", slik § 321 krever. I nærværende sak er det dermed ikke tvilsomt at el-sparkeykkelen er en "gjenstand", jf. § 321.

Formuleringen "tilhører en annen" sikter videre til de privatrettslige reglene om eiendomsrett, og forutsetter at gjenstanden er i en annens eie. El-sparkeykkelen tilhører i foreliggende sak Bikup Norge, og følgelig er vilkåret om at gjenstanden "tilhører en annen" klart oppfylt, jf. § 321.

Spørsmålet blir dermed om Katharina "tar" sparkeykkelen idet hun skaffer seg tilgang til en el-sparkeykkel ved hjelp av en tilfeldig manns passord og kode.

Ordlyden "tar" tilsier at det må ha funnet sted en formuesforskyvning ved at gjerningspersonen setter seg i besittelse av en gjenstand samtidig som den som hadde besittelsen mister denne. Vilkåret har dermed to sider. For det første er det en forutsetning for å ta en gjenstand at denne er i en annens besittelse på tidspunktet for den forutgående handlingen, og for det andre kreves det at gjenstanden fysisk forføydes bort fra den som hadde besittelse over gjenstanden.

Først må det tas stilling til om Bikup Norge var i besittelse av el-sparkesykkelen som Katharina skaffet seg tilgang til, da sykkelen stod på en tilfeldig plass i byen.

Vurderingen av hvorvidt en gjenstand er i personens besittelse må ifølge langvarig og samstemt rettspraksis bero på en vurdering av hvorvidt personen har hatt en relativt varig og selvstendig rådighet over gjenstanden, jf. rettspraksis. Sentrale vurderingsmomenter er blant annet personens faktiske og rettslige rådighet over tingen.

El-sparkesykkelen som Katharina har skaffet seg tilgang til, stod på åpen gate. Det kan dermed hevdes at Bikup Norge vanskelig har hatt en relativt varig og selvstendig rådighet over el-sparkesyklene når disse kan plukkes opp av hvem som helst av de forbipasserende med abonnement. Argumentet trekker med noe styrke i retning av at Bikup Norge ikke var i besittelse av el-sparkesykkelen som Katharina skaffet seg tilgang til, ettersom sykkelen stod på en tilfeldig plass i byen.

Imidlertid har rettspraksis, ved gjenstander som eies av en fysisk eller juridisk person, i vurderingen av besittelsesspørsmålet særlig lagt vekt på hva som er den vanlige bruken (normalbruken) for tingen av vedkommende art. Bikup Norge driver med utleie av el-sparkesykler, og det inngår følgelig som en del av deres forretningsmodell at sparkesyklene skal stå spredt rundt om i byen slik at forbipasserende raskt og enkelt skal kunne benytte seg av disse. Den normale bruken av el-sparkesyklene tilsier dermed at Bikup Norge har hatt el-sparkesyklene i sin besittelse til tross for at disse befinner seg på åpen gate.

Det ovenfornevnte argumentet støttes ytterligere ved at Bikup Norge, som ledd i sin drift av utleievirksomheten, har hatt programvare på sparkesyklene som gjør at disse kan spores. Dette innebærer at Bikup har hatt en sterk sikkerhet om hvor el-sparkesyklene til enhver tid befinner seg. Sporingsmuligheten for Bikup Norge underbygger at selskapet har hatt en relativt varig og selvstendig rådighet over el-sparkesyklene.

Videre kan det trekkes paralleller til gjennomgangstema i rettspraksis. I både Reinsdyrdommen (Rt. 1993 s. 729) og Sauedommen (Rt. 1953 s. 729), som gjaldt tyveri av henholdsvis reinsdyr og sau, uttalte Høyesterett at dyrene var regnet for å være i eierens besittelse til tross for at dyrene befant seg på henholdsvis Finnmarksvidda og sommerbeite på fjellet. Selv om det ville kreve omfattende arbeid å sanke inn dyrene, var dette ikke avgjørende for konklusjonen.

Dommene har stor overføringsverdi til gjeldende sak. På samme måte som reinsdyr på Finnmarksvidda og sau på sommerbeite, er sparkesyklene til Bikup Norge plassert spredt rundt om i byen. Dette tilsier i utgangspunktet at sparkesyklene kan være vanskelig å bringe inn igjen til firmaets hovedkontor. Likevel kan den spredte plasseringen, i tråd med

rettspraksis, ikke være avgjørende. I tråd med Reinsdyrdommen og Sauedommen, trekker dette i retning av at Bikup Norge var i besittelse av el-sparkesykkelen som Katharina skaffet seg tilgang til da sykkelen stod på en tilfeldig plass i byen. Dette må få avgjørende vekt.

Det må etter dette legges til til grunn at Bikup Norge var i besittelse av el-sparkesykkelen som Katharina skaffet seg tilgang til, selv om sykkelen stod en tilfeldig plass i byen.

Videre må det tas stilling til om Katharina fysisk forføydet el-sparkesykkelen bort fra den som hadde besittelse over gjenstanden, nemlig Bikup Norge.

Katharina har i gjeldende sak plukket opp en tilfeldig sparkesykkel på gaten, og benyttet seg av denne. I utgangspunktet kunne dette tilsi at hun, på lik linje med andre abonnenter, benytter seg av den tjenesten som Bikup Norge tilbyr ved utleie av sparkesyklene. Katharinas tilsynelatende vanlige bruk av el-sparkesykkelen trekker i retning av at Katharina ikke fysisk forføydet el-sparkesykkelen bort fra Bikup Norge sin besittelse.

Rettspraksis har imidlertid stilt svært lave krav til selve borttakelseshandlingen. I Kjøttlårdommen (Rt. 1984 s. 484), som gjaldt tyveri av et kjøttlår, hadde en mann flyttet kjøttlåret fra en øltønne til en annen. Dette ble ifølge Høyesterett ansett tilstrekkelig til at gjerningspersonen fysisk hadde forføydet gjenstanden bort fra butikkens besittelse. Det samme ble lagt til grunn i Havnelager-dommen. Saken gjaldt to innbruddstyver på et havnelager som hadde brutt seg inn på hovedkontoret til Stavanger Havnelager med sikte på å stjele vin. Tyvene hadde brutt seg inn i lokalet, og plassert en rekke vinkartonger foran utgangsporten da de ble oppdaget av politiet. Høyesterett anså også dette som tilstrekkelig for å være en fullbyrdet borttakelseshandling etter tyveribestemmelsen. Også i Butikkgulv-dommen (Rt. 1971 s. 667), som gjaldt tyveri fra en butikk, hadde gjerningspersonen flyttet på tingen inne i butikken med sikte på å senere stjele denne. Forflytningen innad i butikken ble ansett tilstrekkelig til å regne handlingen som tyveri. Samlet synes rettspraksis å gi uttrykk for at det er tilstrekkelig at gjenstanden er mer i tyvens besittelse enn eierens, da eieren i disse tilfellene ikke lenger hadde en berettiget forventning om hvor den stjalne gjenstanden var å finne.

Dette har stor overføringsverdi til gjeldende sak. På samme måte som i rettspraksis, har Katharina forflyttet sparkesykkelen. Det følger av faktum at Igor hadde skaffet passord og kode ved å filme en tilfeldig mann som hentet ut en sykkel. Katharina har dermed logget inn med en annen manns passord og kode for å få tilgang til el-sparkesykkelen. Bikup Norge vil således være i villfarelse om hvem som er i besittelse av el-sparkesykkelen, og på denne måten synes det treffende å si at el-sparkesykkelen er mer i Katharina sin besittelse enn Bikup Norge. Argumentet trekker, i tråd med rettspraksis, svært tungt i retning av Katharina fysisk har forføydet el-sparkesykkelen bort fra Bikup Norge sin besittelse.

Selv om det i foreliggende sak kan argumenteres med at Katharina bare har benyttet seg av el-sparkesykkelen som en vanlig kunde av Bikup Norge, må det her få avgjørende vekt at Katharina har benyttet en annen manns kode og passord. Konsekvensen av dette er for Bikup Norge at de ikke lenger vet hvem som er i besittelse av el-sparkesykkelen. I tråd med de lavere kravene som er stilt til borttakelseshandlingen i rettspraksis, må dette få

avgjørende vekt i retning av at el-sparkesykkelen fysisk er forføyet bort fra Bikup Norge sin besittelse.

Det må etter dette legges til grunn at Katharina fysisk har forføyet el-sparkesykkelen bort fra den som hadde besittelse over gjenstanden, nemlig Bikup Norge.

Del-konklusjonen blir med dette at Katharina "tar" sparkesykkelen idet hun skaffer seg tilgang til en el-sparkesykkel ved hjelp av en tilfeldig manns passord og kode, jf. § 321.

Den objektive gjerningsbeskrivelsen i § 321 er således overtrådt.

Vurderingen videre blir om Katharina har utvist den nødvendige skyld for å straffes for tyveri etter § 321. Skyldkravet etter § 321 er forsett, da ikke annet er bestemt, jf. § 21. Forsettsformene er i straffeloven legaldefinert i § 22.

Det følger av straffeloven § 22 bokstav a) at det foreligger forsett når noen begår en handling "som dekker gjerningsbeskrivelsen i et straffebed" med "hensikt".

Ordlyden "som dekker gjerningsbeskrivelsen i et straffebed" er et utslag av dekningsprinsippet, som krever at gjerningspersonens har forsett om alle elementene i gjerningsbeskrivelsen. Dekningsprinsippet krever imidlertid ikke at gjerningspersonens forsett dekker eller inneholder gjerningsbeskrivelsens ord eller uttrykk. Det kreves bare at gjerningspersonens forsett dekker det sett av karakteristika som er avgjørende for den strafferettslige klassifikasjonen av handlingen, jf. forarbeidene.

Videre innebærer en naturlig lesning av ordlyden "med hensikt" at handlingen må være utført med viten og vilje. I dette ligger det typisk at gjerningspersonen anstrenger seg for å nå et mål som han ser for seg at han skal klare å realisere. Forarbeidene støtter en slik tolkning, og fremhever at det er en vurdering av om handlingen var tilsiktet.

Katharina har i gjeldende sak handlet "med hensikt" om at hun "tar" el-sparkesykkelen, jf. § 321, jf. § 22 bokstav a. Etter § 22 bokstav b) foreligger det også forsett når personen handler "med bevissthet" om at handlingen "sikkert" dekker gjerningsbeskrivelsen i straffebedet. Overført til foreliggende sak har Katharina handlet "med bevissthet" om at el-sparkesykkelen hun tar er en "gjenstand" som "tilhører en annen", jf. § 321, jf. § 22 bokstav b).

Straffeloven § 321 oppstiller dessuten krav om videregående forsett. For det første må gjerningspersonen ha hatt forsett om å "tilegne seg" gjenstanden.

Ordlyden "tilegne seg" tilsier at gjerningspersonens forsett må gå ut på å definitivt utnytte tingen som sin egen. En slik tolkning yter støtte i lovens forarbeider. Lovteksten nevner som eksempler på tilegnelse at tingen selges eller forbrukes.

Faktum i oppgaven forstås dithen at opplysningen om at Igor skulle selge el-sparkesyklene til en brukthandler i København er tilkjennegjort overfor Katharina. Hun holder det dermed for "sikkert" at el-sparkesykkelen vil bli tilegnet gjennom "salg", jf. § 321, jf. § 22 bokstav b).

Videre kreves det at gjerningspersonen har hatt "forsett om å skaffe seg eller andre en uberettiget vinning". Ordlyden "uberettiget vinning" tilsier at handlingen må ha ført til en fordel av økonomisk karakter som vedkommende ellers ikke ville hatt krav på. Formuleringen "seg selv eller andre" gjør det videre klart at det er uten betydning hvem som nyter godt av vinningen.

Gitt min forståelse av faktum, hvor det er tilkjennegjort overfor Katharina at Igor skal selge el-sparkesykkelen i København, har Katharina holdt det for "sikkert" at tyveriet ville føre til en "uberettiget vinning" for "andre", jf. § 321, jf. § 22 bokstav b).

De subjektive vilkårene etter § 321 er således oppfylt.

Det kan også kort kommenteres at Katharina var over den kriminelle lavalderen på 15 år på gjerningstidspunktet, jf. § 20 bokstav a).

Det sentrale blir dermed om det foreligger formildende eller skjerpende omstendigheter i saken, jf. §§ 79 og 80.

Det følger av § 79 bokstav b) at strafferammen kan forhøyes inntil det dobbelte, men ikke i noe tilfelle med mer enn 6 år, og aldri utover 21 år, hvis den straffbare handlingen er utøvet som ledd i aktivitetene til en "organisert kriminell gruppe". En organisert kriminell gruppe er videre legaldefinert som en kriminell gruppe mellom "tre eller flere personer" som har som et hovedformål begå en handling som kan straffes med fengsel i "minst tre år", eller som går ut på at en "ikke ubetydelig" del av gruppens aktiviteter består i slike handlinger.

Det er klart at gruppen i foreliggende sak består av Katharina, Olga og Igor. Gruppen har dermed "tre eller flere personer", jf. § 79. Tyveri har imidlertid en strafferamme på fengsel inntil 2 år, og dette faller ikke inn under vilkåret "minst tre år".

Det sentrale blir dermed om en "ikke ubetydelig" del av gruppens aktiviteter består i handlinger som kan straffes med fengsel i minst tre år. Ordlyden "ikke ubetydelig" tilsier at en viss andel av gruppens formål knytter seg til utførelsen av kriminelle handlinger av den aktuelle typen. Det kreves ikke at dette formålet er det mest fremtredende for gruppen.

I dette tilfellet har Katharina sluttet seg til gruppen gjennom Sergeij. Hun ble tilbydd en jobb på en liten lastebåt som skulle til Danmark og Norge. Med på båten var også Igor og hans kone Olga. Det primære formålet bak Katharinas tilknytning til situasjonen synes dermed å være at dette er hennes arbeidsplass. Argumentet taler mot at en "ikke ubetydelig" del av gruppens formål er å begå straffbare handlinger, og dette taler mot å skjerpe strafferammen.

Mot dette kan det innvendes at det følger av avtalen at Katharina skulle lage mat om bord og "ellers gjøre diverse arbeid når de la til kai". En slik formulering kan tolkes dithen at det er en del av Katharinas avtale som en del av gruppen å begå straffbare handlinger når mannskapet legger til kai. Argumentet trekker isåfall i retning av at en "ikke ubetydelig" del av gruppens aktiviteter knytter seg til slike straffbare forhold.

Likevel er formuleringen i avtalen ytterst uklar. Avtalen kan like gjerne tolkes dithen at Katharina skal begå andre småjobber f.eks. på båten eller i havnen, som at hun skal inngå i kriminelle handlinger. Avtalens utvilsomt uklare utforming må her få avgjørende vekt.

Det kan ikke konstateres at en "ikke ubetydelig del" av gruppens aktiviteter består i handlinger som kan straffes med fengsel i minst tre år, jf. § 79 bokstav c). Den skjerpene omstendigheten aktualiseres derfor ikke.

Imidlertid følger det av § 80 at straffen kan settes under minstestrafen hvis personen har a) nr. 2 avlagt en "uforbeholden" tilståelse og e) har handlet under "tvang eller under overhengende fare". Begge disse vilkårene må klart anses oppfylt i foreliggende sak. Hva angår førstnevnte har Katharina under avhøret fortalt alt, jf. faktum. Videre har Katharina handlet under trussel om å måtte prostituere seg og utsettes for menneskehandel. Vilråene i § 80 må således klart anses oppfylt.

Konklusjonen er at Katharina kan straffes for tyveri etter strl. § 321 for å ha tatt en el-sparkesykkel til en verdi av 10.000 kroner fra firmaet Bikup Norge.

Tiltalepost 2: Uaktsomt forvoldelse av betydelig skade, jf. § 280, jf. § 23

Den overordnede problemstillingen er om Katharina kan straffes for å uaktsomt ha voldt betydelig skade på en persons kropp eller helse da hun kjørte på Lars Holm med el-sparkesykkelen, jf. § 280, jf. § 23.

Innledningsvis må det bemerkes at el-sparkesykkelen ikke regnes som en motorvogn etter vegtrafikkloven § 22, jf. § 2 annet ledd. Veitrafikklovens regler kommer dermed ikke direkte til anvendelse. En slik tiltale vil videre ikke behandles, da behandlingen isåfall ville gått utenfor de "forhold" som tiltalen angår, jf. straffeprosessloven § 38.

Utgangspunktet for vurderingen er derfor straffeloven § 280, jf. § 23.

Det følger av straffeloven § 280 at den som "uaktsomt" volder "betydelig skade" på en annens kropp eller helse straffes for sådan.

Spørsmålet blir dermed først om Katharina ved å kjøre på Lars Holm slik at han har fått varig og vesentlig svekkelse av gangfunksjonen kan sies å ha voldt "betydelig skade" på en annens kropp, jf. § 280.

Begrepet "betydelig skade" er legaldefinert i § 11. Av bestemmelsen følger det at det med betydelig skade menes blant annet "vesentlig svekkelse av en [...] viktig kroppsdel" eller "langvarig sykdom".

Det må først tas stilling til om Lars Holm har blitt påført en "vesentlig svekkelse.... av en viktig kroppsdel".

Ordlyden "vesentlig svekkelse" forutsetter en kvalifisert, negativ innvirkning på en kroppsdel. Ordlyden "kroppsdel" sikter videre til de ytre deler av kroppen. Formuleringen

"viktig" tilsier videre at den aktuelle kroppsdelen må være av stor betydning. I dette sistnevnte vilkåret ligger det allerede en antydning om at vurderingen må preges av subjektive forhold. En slik tolkning støttes av forarbeidene. Bestemmelsen legger ifølge forarbeidene opp til en helhetlig vurdering av den samlede skaden som offeret påføres. Som eksempel nevner forarbeidene at nedsatt bevegelighet i en arm vil ramme en profesjonell golfspiller langt hardere enn en rådgiver i et departement.

I gjeldende sak har Lars Holm fått kneet sitt ødelagt som følge av sammenstøtet med Katharina. Kneet angår en del av foten, og en dette trekker med noe styrke i retning av at Lars er påført en "vesentlig svekkelse [...] av en viktig kroppsdelen". Argumentet må imidlertid nyanseres. Lars har operert kneet og fått inn en kunstig kneskål. Dette svekker det forutgående argumentet, da kneskålen kan hevdes å være erstattelig.

Likevel har Lars Holm, etter ulykken, måttet bruke en krykke for å forflytte seg rundt. Til tross for at den ødelagte kneskålen kunne byttes ut med en kunstig, må det altså kunne argumenteres for at erstatningen, nemlig den kunstige kneskålen, ikke fungerer optimalt når Lars er avhengig av en krykke for å forflytte seg. Avhengigheten av krykker trekker i retning av at Lars Holm har blitt påført en "vesentlig svekkelse [...] av en viktig kroppsdelen".

Samlet synes derfor det å ha funnet sted en "vesentlig svekkelse av en viktig kroppsdelen" for Lars Holm. Argumentet tilsier at det foreligger en betydelig skade i § 280 sin forstand.

Oppgaven tolkes videre dithen at det også er lagt opp til en vurdering av det alternative vilkåret om en mer langvarig skadetilstand. Det må derfor videre tas stilling til om skaden medfører "langvarig sykdom" for Lars Holm.

En isolert tolkning av "sykdom" omfatter en sterk, negativ innvirkning på kroppens patologiske tilstand og den generelle helsetilstanden. I dagligtalen brukes begrepet om tilstander som ikke går over. Det følger imidlertid av rettspraksis at begrepet er ment å favne videre enn i dagligtalen. Vilåret sykdom omfatter ifølge rettspraksis og forarbeidene enhver innvirkning på kroppens patologiske tilstand når tilstanden krever legebehandling.

I foreliggende sak er det klart at den ødelagte kneskålen krever legebehandling. Den ødelagte kneskålen kan dermed betegnes som en "sykdom", jf. rettspraksis. Det sentrale blir imidlertid om sykdommen er "langvarig".

En naturlig språklig forståelse av "langvarig" tilsier at sykdomstilstanden må strekke seg over lang tid, og ordlyden avgrenser således mot helt kortvarige sykdomstilstander som går over etter en viss tid. Vilåret har i rettspraksis blitt tolket som at det ikke kreves at sykdommen varer for livet ut. Det har i rettspraksis vært ansett tilstrekkelig at sykdomstilstanden strekker seg utover 4 måneder, mens 7 uker har blitt avvist.

Faktum gir, når det gjelder sykdommens varighet, liten veiledning. Det fremgår likevel at tilstanden var "varig", og dette forstår jeg dithen at forholdet varer en svært lang tid, eller kanskje for livet ut. En slik forståelse må videre anses naturlig, all den tid faktum ikke gir holdepunkter for at det foreligger alternative inngrep som kan bedre tilstanden til Lars Holm.

Skaden medfører også en "langvarig sykdom" for Lars Holm.

Vilkårene i § 11 er dermed oppfylt. Samlet må det dermed legges til grunn at det har funnet sted en "betydelig skade", jf. § 280.

Den objektive gjerningsbeskrivelsen i § 280 er således oppfylt.

Dernest må det tas stilling til om Katharina har utvist den nødvendige skyld for å straffes for forvoldelse av betydelig skade etter § 280. Skyldkravet etter § 280 er uaktsomhet, da "annet er bestemt" i gjerningsbeskrivelsen, jf. § 21, jf. § 280. Uaktsomhet er legaldefinert i § 23.

Det følger av § 23 at den som handler i strid med kravet til "forsvarlig opptreden på et område" og som ut fra sine "personlige forutsetninger" kan bebreides, er uaktsom.

Ordlyden "forsvarlig opptreden på et område" gir anvisning på at gjerningspersonen må bedømmes ut fra forholdene som gjelder på det konkrete området hvor skaden er voldt. Det er videre lagt til grunn i lovens forarbeider at bedømmelsen må ta utgangspunkt i hvordan en alminnelig fornuftig og forstandig person ville vurdert saksforholdet gitt de samme omstendighetene (bonus pater familias). Langvarig og samstemt rettspraksis har lagt til grunn en tilsvarende tolkning.

Videre angir formuleringen "personlige forutsetninger" at det må ses hen til forhold på gjerningspersonens hånd som kan ha fått betydning for vedkommendes evne til å vurdere situasjonen på en adekvat måte på gjerningstidspunktet. I juridisk teori har det i alminnelighet vært vanlig å skille mellom forhold som gjerningspersonen "kan for" og "ikke kan for" i denne vurderingen, der hvor bare sistnevnte forhold har vært ansett av betydning. Ifølge forarbeidene kan imidlertid også gjerningspersonens unge alder trekkes med i denne situasjonen.

Vurderingstemaet for om det har vært utvist uaktsomhet er ifølge langvarig og samstemt formulert som at gjerningspersonen burde innsett risikoen for den aktuelle følgen, gitt de konkrete omstendighetene.

Spørsmålet blir dermed om Katharina burde innsett risikoen for betydelig skade da hun kjørte forbi busskuret i høy hastighet, vurdert ut fra kravene til forsvarlig opptreden på et område og hennes personlige forutsetninger.

I denne saken har Katharina kjørt el-sparkesykkel, som på mange måter kan sammenlignes med en bil, da sparkesykkelen er drevet av en (elektrisk) motor. Bruk av el-sparkesykkel har således karakter av en form for trafikkferdsel, selv om el-sparkesykkel ikke skal anses som motorvogn i vegtrafikklovens forstand. I trafikken stilles det gjennomgående strenge krav til førerens aktsomhet, idet mangel på aktsomhet kan få svært store konsekvenser. Dette tilsier at kravene til aktsomhet på område er svært strengt. Argumentet underbygges av at veitrafikkloven § 3, som gir uttrykk for at prinsipp om at en person som opptre i relasjon til trafikkferdsel må opptre hensynsfullt, aktpågivende og varsomt.

Sammenlignet med en bil eller andre motordrevne kjøretøy som benyttes i trafikkferdsel, må det imidlertid antas på generelt grunnlag at en el-sparkesykkel har et mindre farepotensiale. Dette senker kravene til aktsomhet på området noe.

Det ovenfornevnte argumentet må likevel nyanseres. En el-sparkesykkel har en toppfart på 22 km/t. Selv for en mindre gjenstand vil dette innebære forholdsvis høy fart, og et stort skadepotensial. Skadepotensialet øker dessuten betraktelig all den tid ferdsele skjer på fortauet hvor andre myke trafikanter (fotgjengere) ferdes. Argumentet trekker i retning av at det må stilles relativt høye krav til aktsomhet på området.

Terskelen for aktsom opptreden ved bruk av el-sparkesykkel derfor etter en samlet vurdering noe lavere enn for andre bilførere i trafikken, men likevel slik at denne er relativt streng. Med utgangspunkt i den relativt strenge aktsomhetsterskelen blir vurderingen videre om Katharina burde innsett risikoen for betydelig skade.

El-sparkesykkelen som Katharina har benyttet er ikke en motorvogn. I alminnelighet gjør dette det mindre sannsynlighet at et eventuelt sammenstøt vil volde skade. Den reduserte risikoen for skade trekker i retning av at Katharina, til tross for den høye aktsomhetsterskelen, ikke burde innsett risikoen for betydelig skade.

Et motargument til dette er likevel at Katharina, som nevnt ved fastleggingen av aktsomhetsterskelen, holder en fart på 22 km/t. Selv om dette ikke isolert er en veldig høy fart vil det, i møte med andre myke trafikanter medbringe en stor risiko for omfattende skader. Farten som sparkesykkelen holder trekker derfor i retning av at Katharina burde innsett risikoen for betydelig skade på en fotgjenger.

I rettspraksis har det, i aktsomhetsvurderingen etter § 280, særlig vært lagt vekt på om vedkommende befinner seg i en situasjon som påkaller særlig aktsomhet. Eksempler på tilfeller som krever særlig aktsomhet er ifølge rettspraksis der hvor man passerer folk ved et overgangsfelt eller beveger seg bakover uten fullstendig sikt eller kontroll over situasjonen.

På samme måte som i rettspraksis har Katharina kjørt forbi et busstur. Inne i dette stod det en gruppe mennesker og venter. Det vil da være påregnelig at noen kan bevege seg inn eller ut av busskuret, og at folkene forflytter på seg. Situasjonen må dermed kunne hevdes å påkalle særlig oppmerksomhet. I tråd med rettspraksis trekker dette i retning av at Katharina burde innsett risikoen for betydelig skade på en fotgjenger.

Katharina kjører dessuten på fortauet og holder høy fart. Det vil ved ferdsel være påregnelig for henne at det ferdes personer, både yngre og eldre, på fortauet. Dette trekker i retning av at Katharina burde innsett risikoen for betydelig skade på en fotgjenger.

Et argument i samme retning er det faktum at Katharina kjører med en promille på 1,0. Ved en slik grad av beruselse vil vurderingsevnen være betydelig redusert, og det samme gjelder reaksjonsevnen. Beruselsen er dermed i seg selv et tungtveiende argument for at Katharina har opptrådt uaktsomt med hensyn til skadefølgen.

Katharina har heller ingen trening i å kjøre el-sparkesykkel. Manglende erfaring tilsier i seg selv en særlig grad av aktsomhet, og en alminnelig fornuftig og forstandig person ville under slike omstendigheter senket farten betydelig. Mangelen på trening ved bruk av el-sparkesykkel tilsier videre at Katharina har vært uaktsom med hensyn til skadefølgen.

Likevel kan det hevdes at Katharina, på grunn av sin unge alder, er mindre å bebreide på grunn av sine personlige forutsetninger. Sett i lys av beruselsen og den høye farten vil imidlertid ikke en slik omstendighet kunne komme henne til unnsetning.

Det må etter dette legges til grunn at Katharina har opptrådt uaktsomt med hensyn til skadefølgen, jf. § 23.

Skyldkravet etter § 280 er således oppfylt. Utgangspunktet er dermed at Katharina kan straffes for uaktsom forvoldelse av betydelig skade på Lars Holm, jf. § 280.

Videre må det tas stilling til utmålingen av straffen, slik oppgaven ber om.

Det følger av straffeloven § 79 at fengselsstraffen kan forhøyes inntil det dobbelte, men aldri mer enn 6 år og ikke utover 21 år, hvis en lovbrøyer ved en eller flere handlinger har "begått flere lovbrudd".

Ordlyden "begått flere lovbrudd" tilsier at gjerningspersonen må ha unnlatt å følge flere straffebud og således begått flere straffbare handlinger. Regelen må forstås som en henvisning til konkurransreglene.

I gjeldende tilfelle kan Katharina straffes for tyveri etter § 321 og uaktsom forvoldelse av betydelig skade etter § 280. Begge de straffbare handlingene er aktualisert ved en og samme handling, og dette aktualiserer reglene om idealkonkurrens. Det sentrale blir dermed om Katharina kan straffes for bare en eller begge forbrytelsene, da dette vil ha betydning for straffeutmålingen.

Vurderingen av hvorvidt gjerningspersonen kan straffes for en eller flere straffbare handlinger når disse har oppstått i forbindelse med en og samme handling, er de ulovfestede reglene om idealkonkurrens, slik disse er utviklet gjennom rettspraksis og juridisk teori. Det følger av det materielle dekningsprinsippet, som anses som et utslag av det alminnelige skyldprinsippet, at vurderingen må bero på hvorvidt man ved å straffe gjerningspersonen for flere lovbrudd vil få frem flere klanderverdige og straffverdige sider ved det samme hendelsesforløpet.

To forskjellige lovbrudd, tyveri og forvoldelse av betydelig skade, er overtrådt av Katharina. Mens tyveriregelen har til formål å verne om den private eiendomsretten, er gjerningsobjektet etter reglene om uaktsom forvoldelse av betydelig skade de kollektive rettsgoder og fysisk integritet. Tyveribestemmelsen og regelen om forvoldelse av betydelig skade verner dermed om to vidt forskjellige rettsgoder. Ved å straffe for begge lovbruddene vil man derfor få frem flere klanderverdige og straffverdige sider ved det samme hendelsesforløpet.

I tråd med § 79 bokstav a) er det "begått flere lovbrudd", og dette tilsier en straffeskjerpelse.

Konklusjonen er at Katharina kan straffes for å uaktsomt ha voldt betydelig skade på en persons kropp eller helse da hun kjørte på Lars Holm med el-sparkesykkelen, jf. § 280, jf. § 23.

Tiltalen mot Sergeij

Tiltalepost 1: Seksuell omgang med et barn, jf. § 302

Den overordnede problemstillingen er om Sergeij kan straffes for seksuell omgang med et barn mellom 14 og 16 år for å ha hatt seksuell omgang med Katharina på 15 år, jf. § 302.

Det opplyses i faktum at Sergeij og Katharina har hatt samleie mens båten lå til kai i København og gjentatte ganger mens båten lå til kai i Bergen. Det er klart at samleie som er "foretatt" i Norge kan pådømmes etter norsk rett, jf. strl. § 7, jf. § 4. Det problematiske er imidlertid om også samleie som har funnet sted i København kan pådømmes etter norsk rett.

Spørsmålet blir dermed først om samleiene som fant sted som fant sted mellom Sergeij og Katharina mens båten lå til kai i København kan belegges med straff etter norsk strafferett.

Problemstillingen knytter seg til straffelovens geografiske rekkevidde, og vurderingen må da bero på de generelle reglene om jurisdiksjon i straffeloven §§ 4-6. Reglene i §§ 4-6 avhenger av hvor handlingen er "foretatt". Hvor en handling skal regnes "foretatt" er nærmere regulert i § 7.

Det følger av straffeloven § 7 at når straffbarheten av en handling avhenger eller påvirkes av en inntrådt eller tilsiktet virkning, anses handlingen også foretatt der "virkningen" er inntrådt eller tilsiktet "fremkalt".

I gjeldende sak er det ikke tvilsomt at samleie er begått i Danmark, da båten lå til kai i København. Handlingen kan videre ikke hevdes å ha en "virkning" som er "fremkalt" i Norge. Handlingen skal dermed etter § 7 anses "foretatt" i Danmark. Tilfellet må dermed vurderes etter § 5.

Det følger av straffeloven § 5 første ledd at norsk straffelovgivning gjelder for handlinger foretatt av en "norsk statsborger" eller en person med "bostad i Norge", gitt at handlingen faller inn under ett av de oppregnede alternativene i nummer 1 til 11. Bestemmelsen er et utslag av det aktive personalprinsippet og innebærer at den norske stat må ha adgang til å bestemme over norske statsborgere eller personer med en sterk tilknytning til landet også når handlingen begås i utlandet.

Faktum gir ingen holdepunkter for at Sergeij er "norsk statsborger" eller har "bosted i Norge". Utgangspunktet er dermed at reglene i § 5 ikke kan anvendes, og at samleiene i Danmark ikke kan tillegges vekt etter norsk rett.

Imidlertid fremgår det av § 5 annet ledd at bestemmelsen også gjelder handlinger foretatt av en person som etter handlingstidspunktet har "blitt norsk statsborger" eller har "fått bosted" i Norge.

Heller ikke her gir faktum holdepunkter for at Sergeij etter handlingstidspunktet har "blitt norsk statsborger" eller har "fått bosted" i Norge. Det generelle utgangspunktet om at samleiene begått i Danmark ikke kan tillegges vekt må dermed som utgangspunkt opprettholdes.

Likevel fremgår det av § 5 tredje ledd at første ledd nr. 1, 2, 3, 7, 8 og 10 gjelder for handlinger foretatt av andre personer enn dem som er omfattet av første og annet ledd når personen "oppholder seg i Norge" og "handlingen har en lengstestraff på fengsel i mer enn 1 år".

Det er ikke tvilsomt at Sergeij "oppholder seg i Norge", jf. § 5 tredje ledd. Seksuell omgang med barn mellom 14 og 16 år har videre en øvre strafferamme på fengsel inntil 6 år. Det er dermed uomtvistet at "handlingen har en lengstestraff på fengsel i mer enn 1 år", jf. § 5 tredje ledd.

Det problematiske blir da om samleiet i Danmark faller inn under regelen i første ledd nr. 1, 2, 3, 7, 8 eller 10. Det følger av § 5 første ledd nr. 1 at handlinger foretatt i utlandet er straffbare etter norsk rett når de "også er straffbare etter loven i landet der de er foretatt".

Ordlyden gir anvisning på et krav om dobbelt straffbarhet, og det kreves overført til denne saken at samleiene også er straffbart etter dansk rett. I Danmark er det straffbart å ha seksuell omgang med mindreårige som er under 15 år. Katharina er imidlertid ikke "under" 15 år på gjerningstidspunktet, og dermed vil handlingen heller ikke være straffbar etter dansk rett, jf. oppgavens forutsetning.

Tilfellet faller ikke inn under regelen om dobbel straffbarhet i § 5 nr. 1.

Regelen i § 5 første ledd nummer 9 som åpner for å straffe for seksuelle overgrep mot barn under 16 år kommer heller ikke til anvendelse, da § 5 tredje ledd ikke gir hjemmel for å benytte seg av regelen i punkt nummer 9.

Det må etter dette legges til grunn at samleie som fant sted mellom Sergeij og Katharina mens båten lå til kai i København kan vurderes etter norsk strafferett.

Vurderingen videre må derfor ta utgangspunkt i tilfellene av seksuell omgang som har funnet sted i Norge.

Det følger av strl. § 302 at den som har "seksuell omgang" med barn "mellom 14 og 16 år" straffes for sådan.

Katharina er 15 år på gjerningstidspunktet, og er dermed "mellom 14 og 16 år", jf. § 302.

Spørsmålet blir om Sergeij har hatt "seksuell omgang" med Katharina.

En isolert tolkning av "seksuell omgang" tilsier i utgangspunktet at bare (vaginalt) samleie omfattes. En slik tolkning samsvarer med den tradisjonelle oppfatningen som gjaldt før straffeloven av 1902. Det følger imidlertid av forarbeidene at det ikke lenger kreves et vaginalt samleie for å betegne handlingen som seksuell omgang. Langvarig og samstemt rettspraksis har videre entydig forlatt kravet om samleie. Vurderingstemaet for om en handling skal klassifiseres som seksuell omgang, er ifølge langvarig og samstemt rettspraksis om forholdet etter en helhetsvurdering er samleielignende eller kan sies å være et samleiesurrogat, jf. f.eks. Rt. 1991 s. 554 og HR-2017-968-A.

Det fremgår av faktum at Sergeij og Katharina hadde samleie ved gjentatte anledninger mens båten lå til kai i Bergen. Etter rettspraksis og ordlyden er dette utvilsomt å regne som "seksuell omgang", jf. § 302.

Sergeij har utvilsomt hatt "seksuell omgang" med Katharina, jf. § 302.

Den objektive gjerningsbeskrivelsen i § 302 er således overtrådt. Dernest må det vurderes om Sergeij har utvist tilstrekkelig skyld til å straffes for seksuell omgang etter § 302. Skyldkravet etter § 302 er i utgangspunktet forsett, da ikke annet er bestemt i gjerningsbeskrivelsen, jf. § 302.

Det følger av strl. § 22 bokstav b) at det foreligger forsett når gjerningspersonen foretar en handling som han holder for "sikkert" at "dekker gjerningsbeskrivelsen i straffebudet".

Ordlyden "som dekker gjerningsbeskrivelsen i et straffebud" er et utslag av dekningsprinsippet, som krever at gjerningspersonens har forsett om alle elementene i gjerningsbeskrivelsen. Dekningsprinsippet krever imidlertid ikke at gjerningspersonens forsett dekker eller inneholder gjerningsbeskrivelsens ord eller uttrykk. Det kreves bare at gjerningspersonens forsett dekker det sett av karakteristika som er avgjørende for den strafferettslige klassifikasjonen av handlingen, jf. forarbeidene.

Videre innebærer ordlyden "sikkert" en kvalifisert form for sannsynlighetsovervekt. Personen må ha handlet med visshet om at det aktuelle forholdet var omfattet av gjerningsbeskrivelsen.

Det følger av faktum at Sergeij visste at Katharina bare var 15 år. Han har dermed holdet det for "sikkert" at Katharina var "mellom 14 og 16 år", jf. § 302, jf. § 22 bokstav b). Det er heller ikke tvilsomt at Sergeij handlet med "hensikt" om å ha "seksuell omgang", jf. § 302, jf. § 22 a).

De subjektive vilkårene i § 302 er således oppfylt. Utgangspunktet er dermed at Sergeij kan straffes for seksuell omgang med en mindreårig etter § 302.

Videre må det tas stilling til utmålingen av straffen, slik oppgaven ber om.

Det følger av straffeloven § 79 at fengselsstraffen kan forhøyes inntil det dobbelte, men aldri mer enn 6 år og ikke utover 21 år, hvis en lovbrøyer ved en eller flere handlinger har "begått flere lovbrudd".

Problemstillingen blir om Sergeij ved å ha gjentatte samleier ved Katharina har "begått flere lovbrudd", jf. § 79 a)

Ordlyden "begått flere lovbrudd" tilsier at gjerningspersonen må ha brutt flere straffebud og begått flere forbrytelsen. Regelen må forstås som en henvisning til konkurransereglene.

Sergeij har hatt seksuell omgang med Katharina ved flere anledninger mens båten lå til kai i Bergen. Han har dermed brutt gjerningsbeskrivelsen i § 302 like mange ganger som det har funnet sted seksuell omgang med Katharina, jf. § 302. Lovbruddene har dermed oppstått ved flere enkeltstående handlinger med en viss tidsmessig distanse mellom seg. Vurderingen av hvorvidt Sergeij skal straffes for hver av krenkelsene eller bare en, beror i slike tilfeller på de ulovfestede reglene om realkonkurrens, slik disse er utviklet gjennom rettspraksis og juridisk teori.

Hvorvidt gjerningspersonen etter reglene om realkonkurrens skal straffes for hver enkelt forbrytelse eller om handlingene skal anses som en fortsatt forbrytelse, må bero på om forbrytelsen har nærhet i tid, forsett og offer, jf. rettspraksis.

Samleiene mellom Sergeij og Katharina har skjedd ved flere anledninger mens båten lå til kai i Bergen. Faktum opplyser ikke noe om hvor langt tidsrom det her dreier seg om, men ettersom sakens parter også har vært andre steder, slik som i København, må det legges til grunn at tidsrommet for oppankringen i Bergen ikke var særlig varig. Det må bety at den seksuelle omgangen har skjedd innenfor en kort og kompakt tidsramme, og dette trekker i retning av å se krenkelsene som en sammenhengende forbrytelse.

Et argument i samme retning, er det faktum at krenkelsene retter seg mot en enkeltperson. Hovedregelen i rettspraksis er at gjerningspersonen skal straffes for ett straffbart forhold per offer, jf. rettspraksis. Sergeij har begått flere overgrep mot Katharina men disse retter seg mot henne, og bare henne. Handlingen har dermed bare ett offer, og i tråd med rettspraksis trekker dette i retning av å anse krenkelsene som en sammenhengende forbrytelse.

I samme retning trekker det faktum at Sergeijs forsett knytter seg til det samme, nemlig seksuell omgang med Katharina. Nærheten i forsett styrker følgelig de ovenfornevnte argumentene i retning av en sammenhengende forbrytelse.

Det må etter dette legges til grunn at Sergeij ved å ha gjentatte samleier ved Katharina ikke har "begått flere lovbrudd", jf. § 79 a). De gjentatte overgrepene kan derfor ikke tillegges vekt i retning av skjerpene straffutmåling.

Konklusjonen er at Sergeij kan straffes for seksuell omgang med et barn mellom 14 og 16 år for å ha hatt seksuell omgang med Katharina på 15 år, jf. § 302.

Tiltalen mot Igor

Tiltalepost 1: Forsøk på medvirkning til grovt tyveri, jf. § 322, jf. § 321, jf. § 15 og 16

Den overordnede problemstillingen er om Igor kan straffes for forsøk på medvirkning til grovt tyveri, jf. § 322, jf. § 321, jf. §§ 15 og 16.

Det må først tas stilling til om Igor har overtrådt den objektive gjerningsbeskrivelsen i § 15 (medvirkningsstraffebudet), da forsøksregelen i § 16 forutsetter at den objektive gjerningsbeskrivelsen i straffebudet om medvirkning ikke er overtrådt.

Det følger av § 15 at den som "medvirker" til "overtredelsen" straffes for forsøk.

Spørsmålet blir først om Igor ved å presse Katharina og Olga til tyveri har "medvirket til" et straffbart forhold.

Ordlyden "medvirker til" innebærer at medhjelperen må ha hjulpet til med et lovbrudd. I dette ligger det at medhjelperen må ha bidratt til utførelsen av primærforbrytelsen. Ordlyden oppstiller således et krav om årsakssammenheng mellom medvirkningshandlingen og utføringen av den primære forbrytelsen. Det følger av forarbeidene og rettspraksis at det er tilstrekkelig at medvirkningshandlingen har virket med på utførelsen av primærlovbruddet.

Utgangspunktet etter forarbeidene er at medvirkeren må ha medvirket enten fysisk eller psykisk. I foreliggende sak er det klart at Igor, ved trusler om prostitusjon og fysiske anstrengelser mot Katharina, har foranlediget deres forsett om å gjennomføre tyveriene. Igor sitt bidrag har dermed virket med på utførelsen av primærlovbruddet. Det foreligger klart en årsakssammenheng.

Det må etter dette legges til grunn at Igor ved å presse Katharina og Olga til tyveri har "medvirket til" et straffbart forhold, jf. § 15.

Spørsmålet blir videre om det foreligger en "overtredelse" av regelen om grovt tyveri.

Ordlyden "overtredelsen" tilsier at den objektive gjerningsbeskrivelsen i et straffebud må anses overtrådt. Vilkåret skal etter forarbeidene forstås som at den objektive gjerningsbeskrivelsen for det primære lovbruddet er overtrådt. Det er følgelig tale om bistand til hovedgjerningen. Ifølge forarbeidene må bistanden gis før eller samtidig med utførelsen av hovedgjerningen.

Straffelovgivningens forutsetning for å straffes for grovt tyveri etter § 322 er at den objektive gjerningsbeskrivelsen for vanlig tyveri i § 321 er overtrådt. Det er klart at den objektive gjerningsbeskrivelsen i § 321 er overtrådt, da Olga har tatt en ting som tilhører en annen med forsett om å oppnå en uberettiget vinning for seg selv eller andre gjennom en tilegnelse, jf. § 321, jf. § 22 bokstav a).

Det problematiske er om overtredelsen er grov. I vurderingen av om overtredelsen er grov følger det av § 322 at det særlig skal legges vekt på om det stjalne har "betydelig verdi".

Ordlyden "betydelig verdi" tilsier at tyvgodset må ha en stor økonomisk verdi. Grensen i rettspraksis har vært satt med omlag 102.000 kroner. Dersom dette beløpet inflasjonsjusteres, er grensen i dag omtrent 130.000 kroner.

Katharina og Olga har bare stjålet to el-sparkesykler før politiet grep inn og hindret fullbyrdelsen av de øvrige tyveriene. Verdien av hver sparkesykkel er omlag 10.000 kroner. Den samlede verdien for tyveriene er dermed 20.000 kroner, som ligger langt under grensen for hva som etter rettspraksis regnes som betydelig. Dette må få avgjørende vekt.

Det foreligger ikke en "overtredelse" av regelen om grovt tyveri.

Vilkårene i § 15 er dermed ikke oppfylt, og Igor kan ikke straffes for medvirkning til tyveri. Straffeloven kriminaliserer imidlertid også forsøk, som utvider straffeansvarets omfang i tid ved at straff kan inntre før handlingen rekker å bli fullbyrdet.

Det følger av straffeloven § 16 at den som har "forsett om å fullbyrde" et "lovbrudd" som kan medføre fengsel i "1 år eller mer", og som "foretar noe som leder direkte mot utføringen", kan straffes for forsøk.

Medvirkningsregelen i § 15 er et selvstendig straffebud. Det er dermed klart at medvirkning er et "lovbrudd", jf. § 16, jf. § 15. Videre kan medvirkning til grovt tyveri straffes med fengsel inntil 6 år. Strafferammen for grovt tyveri er dermed fengsel i "1 år eller mer", jf. § 16, jf. § 322, jf. § 321.

Spørsmålet blir dermed først om Igor har "forsett om å fullbyrde" sin medvirkningshandling til grovt ran.

Ordlyden "forsett om å fullbyrde" gir anvisning på et krav om fullbyrdelsesforsett. Ordlyden krever ikke at de objektive elementene i gjerningsbeskrivelsen er overtrådt, men det kreves derimot at gjerningspersonens forsett dekker alle elementene i gjerningsbeskrivelsen. Formuleringen "forsett" må videre forstås som en henvisning til alle forsettsformene i § 22.

På grunn av dekningsprinsippet må medvirkeren, ved forsøk på medvirkning, ha dobbelt forsett. I dette ligger det at han må ha forsett om sin egen medvirkning og primærlovbryterens overtredelse.

Igor har handlet "med hensikt" om at hans psykiske medvirkning skal "medvirke til" et tyveri, jf. § 22a)

Det er videre ikke tvilsomt at Igor holder det for "sikkert" at Olga og Katharina "tar" en "gjenstand" som "tilhører en annen". Videre handler Igor med visshet om at el-sparkesyklene har en "betydelig verdi", jf. § 321, jf. § 322, jf. § 22 bokstav b), jf. § 16. Det er videre uomtvistet at Igor har til "hensikt" å "tilegne seg" el-sparkesyklene med forsett om å oppnå en "uberettiget vinning", jf. bokstav a).

Det må etter dette legges til grunn at Igor har hatt "forsett om å fullbyrde" sin medvirkningshandling til grovt ran, jf. § 16.

Spørsmålet blir videre om Igor "foretar noe som leder direkte mot utføringen av et lovbrudd".

Ordlyden "foretar noe som leder direkte mot utføringen av et lovbrudd" tilsier at gjerningspersonens handling må stå i en tilstrekkelig nær sammenheng med overtredelsen av primærlovbruddet. Formuleringen legger opp til en vurdering av hvorvidt gjerningspersonen har kommet tilstrekkelig langt til å straffes for forsøk. I juridisk teori er dette forklart som at gjerningspersonen må ved sin atferd ha vist at nå er overveielsenes tid forbi, nå skrider han til verket.

Vurderingstemaet for om den nedre forsøksgrensen er overskredet er ifølge langvarig og samstemt rettspraksis om gjerningspersonen har tatt skritt som viser at han har gått i gang med realiseringen av lovbruddet, jf. bla Rt. 2008 s. 867. Sentrale vurderingsmomenter er blant annet den tidsmessige nærheten, kvantitative nærheten, kvalitative nærheten og den psykologiske forskjellen mellom det som er gjort og det som gjenstår. Grensen må ta utgangspunkt i gjerningspersonens egen gjennomføringsplan, jf. f.eks. Ildpåsetterdommen.

Hva gjelder den kvantitative nærheten, angår denne hvor mye som er gjort og hvor mye som gjenstår. Igor har både truet Olga og Katharina til å begå tyveriet. Han har også fjernet klistermerker og omprogrammert den ene sykkelen slik at den ikke lenger var sporbar. Det eneste som gjenstår for Igor er å selge sparkesyklene. Den kvantitative nærheten trekker dermed tungt i retning av at den nedre forsøksgrensen er overtrådt.

Argumentet ovenfor svekkes imidlertid noe ved at det vil kunne kreve en viss innsats å selge syklene, da disse er tyvgods. Omfanget av det gjenstående kan dermed nyansere det forutgående.

I Pengefalsk-dommen, som gjaldt forsøk på pengeforfalskning, hadde en mann i sine bestrebelse på forfalskning stjålet utstyr av en bank. Høyesterett viste i dommen til at gjerningspersonen, når han hadde begått ulovlige handlinger for å nå sitt mål, hadde overskredet forsøkets nedre grense.

På samme måte som i Pengefalsk-dommen har Igor truet Katharina og Olga til å begå tyveri. Trussel er straffbart etter § 263, og således en straffbar handling. Den kvalitative nærheten trekker dermed i retning av at forsøkets nedre grense er overtrådt.

Hva angår den psykologiske forskjellen, som omhandler den mentale sperren som gjenstår å overskride for fullbyrdelse, synes denne å være overtrådt i gjeldende sak. De mest alvorlige handlingene i forbindelse med tyveriet er allerede foretatt. For Igor gjenstår det bare å selge syklene, og dette må anses å være langt mindre alvorlig enn å true noen til å begå tyveri og manipulere syklens datasystem. Dette tilsier at den psykologiske forskjellen mellom det som er gjort og det som gjenstod ikke er særlig omfattende. Den psykologiske forskjellen trekker dermed i retning av at den nedre forsøksgrensen er overtrådt.

Igor "foretar noe som leder direkte mot utføringen av et lovbrudd", jf. § 16. Vilkårene i § 16 er dermed oppfylt.

Konklusjonen er at Igor kan straffes for forsøk på medvirkning til grovt tyveri, jf. § 322, jf. § 321, jf. §§ 15 og 16.

Tiltalepost 2: Dataskadeverk, jf. § 351 annet ledd

Den overordnede problemstillingen er om Igor kan straffes for dataskadeverk etter § 351 annet ledd for å ha endret data på en el-sparkesykkel tilhørende Bikup Norge slik at denne ikke lenger var elektronisk sporbar.

Det følger av straffeloven § 351 annet ledd at dens om "uberettiget" "endrer" "data" kan straffes for dataskadeverk.

Det er klart at omprogrammering på sparkesykkelen må regnes som "data", jf. § 351 annet ledd. Videre må det anses klart at omprogrammeringen innebærer at programmeringen "endrer" innholdet på det elektroniske massemedumslageret.

Ordlyden "uberettiget" tilsier at handlingen må skje uten at gjerningspersonen har adgang til å gjøre det han har gjort. Det innebærer at samtykke vil frata handlingen dens kritikkverdige karakter. Her har Igor omprogrammert datavaren i el-sparkesykkelen som er stjålet fra Bikup Norge. Det er dermed ikke tvilsomt at endringen er "uberettiget".

Den objektive gjerningsbeskrivelsen i § 351 annet ledd er overtrådt. Dernest må det vurderes om Igor har utvist den nødvendige skyld for å straffes for dataskadeverk etter § 351 annet ledd. Skyldkravet etter regelen er forsett, jf. § 21.

Det henvises til den tidligere redegjørelsen av forsettskravet og innholdet i dekningsprinsippet.

Igor har holdt det for "sikkert" at innholdet på sparkesykkelens massemediumslagring er "data", jf. 22 b). Videre er det utvilsomt at Igor har handlet "med hensikt" om å endre disse dataene på en "uberettiget" måte, jf. § 22 bokstav a).

Skyldkravet er dermed oppfylt. Ansvarsvilkårene for straff er således oppfylt, da verken rettferdiggjørings- eller unnskyldningsgrunner aktualiseres.

Konklusjonen er at Igor kan straffes for dataskadeverk etter § 351 annet ledd for å ha endret data på en el-sparkesykkel tilhørende Bikup Norge slik at denne ikke lenger var elektronisk sporbar.

Tiltalepost 3: Seksuell handling, jf. § 304

Den overordnede problemstillingen er om Igor kan straffes for seksuell handling med et barn under 16 år for å ha tatt Katharina på 15 år på brystene, jf. § 304.

Det følger av straffeloven § 304 at den som foretar en "seksuell handling" med et barn "under 16 år", straffes hvis "ikke forholdet omfattes av § 299".

Katharina er 15 år på tidspunktet for den forutgående handlingen, og hun er dermed et barn "under 16 år", jf. § 304. Vilkårene for voldtekt av barn etter § 299 er videre ikke oppfylt, da det ikke har funnet sted en samleielignende handling eller et samleiesurrogat. Forholdet vil dermed "ikke [...] omfattes av § 299", jf. § 304.

Spørsmålet blir derfor om Igors berøring av brystene til Katharina må regnes som en "seksuell handling".

Isolert omfatter "seksuell handling" enhver anstrengelse av seksuell karakter. Ordlyden kan imidlertid, av hensynet til sammenheng i regelverket, ikke tolkes så vidt. Oppad må vilkåret avgrenses mot seksuell omgang etter § 299, som innebærer at handlingen er samleielignende eller et samleiesurrogat. Nedad må vilkåret tolkes avgrensende mot seksuelt krenkende atferd etter § 297, som ikke oppstiller et krav om fysisk berøring. En kontekstuell tolkning tilsier dermed at seksuell handling omfatter de mer kortvarige formene for fysisk berøring av seksuell karakter.

En slik tolkning henter støtte i lovens forarbeider. Her fremgår det at bestemmelsen primært tar sikte på handlinger som innebærer kortvarige berøringer av mer edle kroppsdeler. Hva som skal regnes som seksuell handling må ifølge forarbeidene og rettspraksis bero på en sammensatt vurdering. Sentrale vurderingsmomenter er blant annet handlingens intimitet, intensitet, varighet, konteksten, alder og aldersforskjell, se f.eks. HR-2017-968-A og Rt. 2006 s. 431.

Forholdet som foranledninger tiltalen, er at Igor ønsker å tvinge Katharina og Olga til å stjele fem el-sparkesykler hver. Da Katharina vegret seg for oppdraget, ble Igor svært sint og tok tak i brystene hennes med begge hender. Deretter fremsatte han en trussel om at Katharina, hvis hun ikke gikk med på tyveriet, ville måtte nødt til å prostituere seg. Den gitte konteksten, som bærer preg av at berøringen knytter seg til en trussel, tilsier at handlingen som utgangspunkt ikke kan sies å være særlig intim. Mangelen på seksuell motivasjon taler med noe styrke mot at berøring av brystene skal regnes som en seksuell handling.

Likevel gjelder saken, i tråd med den kontekstuelle tolkningen ovenfor, en kortvarig berøring. Berøringen knytter seg dessuten til et intimt sted på kroppen. Handlingens intimitet trekker dermed i motsatt retning av det ovenfornevnte argumentet.

Igor sin berøring av brystene til Katharina skjer utenpå klærne til Katharina. Dette reduserer handlingens grad av intensitet. Berøringen er dessuten, slik faktum forstås, forholdsvis kortvarig. Handlingens intensitet og varighet taler dermed mot at berøring av brystene til Katharina må regnes som en "seksuell handling".

Rettspraksis har lagt til grunn at det etter bestemmelsen kreves en form for fysisk kontakt, men etter forarbeidene og rettspraksis gjelder det ikke et krav om hudkontakt mellom gjerningspersonen og offeret, jf. f.eks. HR-2017-968-A. Det faktum at det ikke stilles krav som hudkontakt svekker klart betydningen av at berøringen skjer utenpå Katharinas klær, selv om berøring utenpå noens klær riktignok reduserer graden av intimitet ved berøringen.

I Badekar-dommen, som gjaldt seksuell handling mot en mindreårig, hadde en stefar badet sammen med stedatteren under kveldsstellet. I badekaret hadde stedatteren blant annet vasket stefarens kjønnsorgan. Mannen ble tiltalt for seksuell handling mot en mindreårig. Det ble anført at mannen ikke hadde hatt noen seksuell motivasjon med handlingen. Høyesterett uttalte imidlertid at bestemmelsen ikke må tolkes dithen at det kreves at man kan påvise en seksuell motivasjon hos gjerningspersonen. Dommen illustrerer derfor at en handling kan regnes som seksuell selv om den ikke er seksuelt motivert.

På samme måte som i Badekar-dommen, gjelder foreliggende sak en mer kortvarig berøring. I motsetning til dommen, gjelder foreliggende sak berøring av bryster, mens det i dommen gjaldt berøring av kjønnsorgan. Dommen illustrerer likevel at det ikke kreves en seksuell motivasjon. Til tross for at berøringen oppstår i en opphisset situasjon som oppleves som en trussel, og berøringen dermed vanskelig kan hevdes å ha en seksuell motivasjon, vil tilfellet likevel kunne falle innenfor gjerningsbeskrivelsen.

Hva angår aldersmomentet, må det vektlegges at Igor er 32 år, mens Katharina bare er 15 år. Igor er dermed over dobbelt så gammel som Katharina, og aldersforskjellen mellom dem gjør handlingen særlig klanderverdig. Alder og aldersforskjellen trekker dermed særlig tungt i retning av at handlingen må regnes som seksuell.

Samlet må det få avgjørende betydning at saken gjelder berøring av brystene til en ung jente, hvor aldersforskjellen mellom gjerningspersonen og offeret er stor. Motargumentet til dette er at berøringen skjer utenpå klærne til Katharina, men etter rettspraksis er dette ikke et krav for seksuell handling. I tråd med den kontekstuelle tolkningen, som krever en kortvarig fysisk berøring, må tilfellet anses å falle innenfor gjerningsbeskrivelsen. Det kan imidlertid kommenteres raskt at forholdet angivelig må legges til grunn å være i det nedre sjiktet for hva som kan regnes som en "seksuell handling" etter bestemmelsen.

Det må etter dette legges til grunn at Igors berøring av brystene til Katharina må regnes som en "seksuell handling".

Den objektive gjerningsbeskrivelsen i § 304 er følgelig overtrådt.

Dernest må det vurderes om Igor har utvist den nødvendige skyld for å straffes for seksuell handling mot et barn etter § 304. Skyldkravet etter § 304 er i utgangspunktet forsett, da ikke annet er avtalt, jf. § 21.

Igor har utvilsomt holdt det for "mest sannsynlig" at berøringen av brystene til Katharina innebar en "seksuell handling", jf. § 22 bokstav c), jf. § 304.

Faktum gir ingen holdepunkter for at Igor visste om Katharinas alder. Når det gjelder uvitenhet om barnets alder, er dette imidlertid særregulert i § 307. Etter bestemmelsen er gjerningspersonen ansvarlig hvis ha "på noe punkt kan klandres" for sin uvitenhet.

Ordlyden angir en svært lav terskel. I praksis er dette et objektive krav, men regelen ble etter press fra internasjonal rett endret for å ikke stride mot uskyldspresumsjonen. Regelen angir et ansvar omtalt som culpa levissima (liten uaktsomhet). Ifølge forarbeidene innebærer

dette at regelen oppstiller et "særskilt strengt aktsomhetskrav hvor det er tilstrekkelig at tiltalte har utvist den letteste graden av uaktsomhet for å bli holdt ansvarlig".

Det kan hevdes at Katharina, når hun jobber på en båt, må være over en viss alder. Dette tilsier at Katharina ikke er under 16 år. Arbeidsforholdet taler dermed for at Igor ikke har opptrådt uaktsomt. Argumentet kan imidlertid ikke føres frem, da Igor ved tvil burde foretatt nærmere undersøkelser.

Igor har vært uaktsom med hensyn til alderen, jf. § 307.

De subjektive vilkårene for straff er oppfylt.

Konklusjonen er at Igor kan straffes for seksuell handling med et barn under 16 år for å ha tatt Katharina på 15 år på brystene.